

УДК 339.92:334.726 (477)

RESPONSIBLE INVESTMENT DEVELOPMENT FEATURES ON A NATIONAL MARKET**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РИНКУ**

Medynska T.I. / Мединська Т.І.

c.e.s., as. prof. / к.е.н., доц.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6838-6403>

SPIN: 7073-0181

Rivne State Humanitarian University, Rivne, St. Bandery, 12, 33000

Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, Ст. Бандери, 12, 33000

Анотація. У статті розглядаються питання необхідності подальшого удосконалення економіко-організаційних механізмів залучення і реалізації інвестицій у розвиток національних економік, зокрема вітчизняної соціальної інфраструктури. Досліджуються різні напрями діяльності соціально відповідальних інвестицій. Наводяться інвестиційні стратегії, які відповідають сучасному етапу еволюції соціально відповідального інвестування.

Наголошується, що формування соціально орієнтованих напрямів витрат повинно здійснюватись в межах відповідних інститутів, наприклад, такого управлінського інституту як фонд соціально відповідальних інвестицій.

Зазначається, що оцінка соціальних програм здійснюється різними методами і моделями, серед яких детальніше розглядаються модель The London Benchmarking Group та якісний індекс соціальних інвестицій. Наводиться організаційно-економічний механізм взаємодії держави та корпорації в інформаційному суспільстві; акцентуються складові такої взаємодії в царині відповідального інвестування.

В роботі наводиться досвід США із державного регулювання соціально відповідального бізнесу; наголошується на важливості перейняття досвіду економічно розвинутих країн в досліджуваній царині для впровадження у вітчизняну практику. Виокремлюється присутність іноземних фондів відповідальних інвестицій на вітчизняному фондовому ринку як фактор залучення фінансування в конкретну національну економіку і перший етап запровадження нею власних подібних інститутів.

Ключові слова: відповідальне інвестування, національний ринок, соціально відповідальні інвестиції, інвестиційні стратегії етапу соціально відповідального інвестування, фонд соціально відповідальних інвестицій, якісний індекс соціальних інвестицій, організаційно-економічний механізм взаємодії.

Вступ.

Зростаюча роль соціальної активності ділового середовища та підвищення іміджу компаній викликають необхідність подальшого удосконалення економіко-організаційних механізмів залучення і реалізації інвестицій у розвиток національних економік, зокрема вітчизняної соціальної інфраструктури.

Основною проблемою розвитку відповідального інвестування на національному ринку вбачається низька прозорість ведення українського бізнесу. Відсутність інформації про етичну та соціальну діяльність більшості вітчизняних підприємств фактично унеможливує залучення коштів соціально відповідальних інвесторів в українські компанії. Водночас, як стверджують багато вітчизняних науковців, набирає оборотів тенденція до запровадження

соціальної відповідальності вітчизняного бізнесу [1, с. 23]. Отже, найближчим часом можливо очікувати зрушень і у напрямку відповідального інвестування.

Основний текст.

Сьогодні в національних економіках розвинутих країн існують різні напрями діяльності соціально відповідальних інвестицій. Це акумулювання грошей у вигляді цінних паперів, участь в акціонерному капіталі, а також у місцевих інвестиційних програмах. Останній напрям дає можливість соціально незахищеним і малозабезпеченим верствам населення залучати кошти під низький відсоток для будівництва житла, розвитку малого бізнесу. Ці кошти населення отримує через банки місцевого розвитку, кредитні спілки, спеціалізовані фонди допомоги.

Стійка тенденція до збільшення обсягу соціально відповідальних інвестицій сприяла розвитку та подальшому вдосконаленню інвестиційних стратегій, які використовуються відповідальними інвесторами. Сучасному етапу еволюції соціально відповідального інвестування відповідають наступні інвестиційні стратегії: 1) негативний відбір; 2) нормативний відбір; 3) відбір найефективніших компаній; 4) стійке тематичне інвестування; 5) інтеграція ESG-критеріїв (критеріїв екологічної, соціальної та управлінської сталості); 6) комбінований підхід, 7) активне володіння; 8) взаємодія; 9) голосування і прийняття рішень [2].

В останні роки значно розширюється сфера діяльності такого управлінського інституту як фонд соціально відповідальних інвестицій та удосконалюється його інструментарій. З'являються відповідні банківські продукти (акції, облігації), венчурний капітал. У США, наприклад, активи соціально відповідальних фондів становлять зараз 2,7 трлн дол, або 9,4% усіх активів цієї країни, які знаходяться під професійним управлінням [3, с. 109]. Функцією такого фонду соціально відповідальних інвестицій повинно бути формування соціально орієнтованих напрямів витрат.

До інвестиційного профілю подібних фондів відбираються цінні папери тих компаній, які зарекомендували себе на ринку як соціально відповідальні. Такий фонд формується і керується професійними працівниками. Його структура багатовекторна і забезпечує реалізацію практично всіх соціальних стратегій компаній.

Потенціал держави в особі її органів влади та суспільства інформаційної формації, дає змогу сприяти формуванню інституційної бази для залучення відповідальних інвестицій у вітчизняну економіку. Механізм такої взаємодії наведено на рисунку 1.

Оцінка соціальних програм здійснюється різними методами і моделями. Так, така оцінка компаній за моделлю The London Benchmarking Group проводиться у відношенні до вибраних ними способів участі в житті суспільства (добродійність, інвестиції в суспільство, комерційні ініціативи). При цьому у фокусі оцінки знаходиться визначення порівнювання витрат на соціальні програми компаній з їх результатами і довгостроковим впливом на життя суспільства [4].

Ступінь комплексності і повноти такого явища, як корпоративна соціальна

відповідальність допомагає оцінити *якісний індекс соціальних інвестицій*. Ідея цього індексу полягає в обліку наявності (або відсутності) позитивних параметрів у компанії-респондента. Даний індекс соціальних інвестицій для *i*-ої компанії $IK(i)$ показує рівень комплексності соціальної діяльності компанії (одиниця виміру - відсотки) і розраховується таким чином [6]:

$$IK(i) = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m x_{ij}$$

де x_{ij} – Булева змінна, яка набуває значення 1, якщо *j*-а ознака присутня у *i*-ї компанії, і рівна 0, якщо ця ознака відсутня;

m – число ознак, за якими оцінюється соціальна діяльність компаній.

Рис. 1 - Організаційно-економічний механізм взаємодії держави та корпорації в інформаційному суспільстві (розроблено автором на основі [5])

Досвід США із державного регулювання соціально відповідального бізнесу показує, що із трьох варіантів формування інвестиційного портфелю два включають інституціональні структури різної спрямованості, які відповідають цілям інвесторів, і *один має спрямованість на місцевий рівень з*

метою здійснення різних аспектів розвитку. Таким чином, американські і західноєвропейські компанії надають важливе значення ефективному використанню своїх нефінансових активів. Така практика, окрім прагматичного ефекту, показує зростання економічної культури серед бізнес-суспільства. Із наведеного вище матеріалу видно, що в Європі та США практика соціально відповідального бізнесу знайшла протягом останніх десятиліть широке застосування, сформувалися різні варіанти її **державного регулювання**.

В Україні, на відміну від розвинутих країн, предметне поле соціальної відповідальності бізнесу звужене, кількісні й якісні параметри соціально орієнтованого бізнесу знаходяться на протилежних площинах. Це підтверджується і результатами обстеження Світовим банком роботи недержавних організацій [7].

У нашій державі зареєстровано 134510 недержавних об'єднань, з них 50706 (37,7%) – громадських організацій, 10319 (7,7%) – благодійних організацій, 19706 (14,6%) – релігійних організацій [8, с. 162]. Решта – це кредитні та споживчі спілки, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків тощо. Функції недержавних організацій зводяться до надання консультацій, проведення тренінгів, просвітницького й інформаційного обслуговування, соціального захисту й освітянської діяльності.

Майже 50% вітчизняних недержавних організацій не мають у штатній структурі осіб, які б працювали на постійних посадах. За повідомленням недержавних організацій, лише 5% із них включені до міжнародної мережі аналогічних організацій. Приблизно 30% недержавних організацій в Україні, що надають соціальні послуги, отримують від держави фінансову допомогу. Частка державної участі в бюджеті недержавної організації становить 9-11%; 10% організацій мають комерційні доходи, наприклад, від надання соціальних послуг, питома вага яких становить 4% бюджету організації [8, с. 162-163].

Висновки.

Підсумовуючи вище викладене, можна констатувати недостатню потужність економічної бази вітчизняних недержавних організацій та їх обмежені можливості щодо надання соціальних послуг. Серед ключових проблем, які заважають розвитку і стабільності недержавних організацій в Україні, перше місце займають фінансові питання. Черговими за важливістю є питання відсутності доступної інформації про програми та проекти, а також правові питання діяльності недержавних організацій.

Присутність іноземних фондів відповідальних інвестицій на вітчизняному фондовому ринку дозволила б національній економіці залучати фінансування за рахунок включення облігацій та акцій українських компаній у портфелі фондів соціально відповідальних інвестицій, і, також, суттєво здешевити вартість залучення інвестиційних ресурсів. Це також дасть можливість у подальшому, перейнявши досвід, створювати відповідні вітчизняні інститути з формування соціально орієнтованих напрямів витрат, розширювати сфери їх діяльності й удосконалювати необхідний інструментарій їх функціонування.

Література:

1. Музиченко О.В. Стратегії соціально відповідального інвестування: еволюційний аспект // Інвестиції: практика та досвід. № 18/2015. С.22-27.
2. Eurosif (2014), “European SRI Study”, available at: <http://www.eurosif.org/our!work/research/sri/european!sri!study!2014> (accessed 5 September 2015).
3. Шлихтер А.А. Корпоративная социальная ответственность современного бизнеса и механизмы ее реализации (на примере США) / А.А. Шлихтер // Труд за рубежом. 2009. №1. С. 99-119.
4. Управление социальными программами компании [Текст]: [практ. руководство / Стратег. ком. “Социал. прогр. рос. Бизнеса”; Коновалова Л. Н. и др.]. М.: Асоц. менеджеров, 2003. 148 с.
5. Орлова Н.С.: Механізми розвитку корпорацій в інформаційному суспільстві: Монографія /Н.С. Орлова. Донецк: ТОВ “Цифрова типографія”, 2011. 370 с.
6. Шихвердиев А. Качественный индекс социальных инвестиций как показатель эффективности корпоративной социальной ответственности [Электронный ресурс] / А. Шихвердиев, А. Серяков // Csrjournal. Корпоративная социальная ответственность. Электрон. текстовые дан. Киев, 2009. URL: <http://www.csrjournal.com/lib/analyticarticle/2033-kachestvennyjj-indeks-socialnykh-investicijj-kak.html>.
7. Фундаментальні принципи щодо статусу неурядових організацій в Європі (Прийнято учасниками багатосторонньої зустрічі, організованої Радою Європи) Страсбург, 5 липня 2002 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_209&p=1282279540530744.
8. Горемикіна Ю.В. Проблеми розвитку недержавних організацій у сфері надання соціальних послуг / Ю.В. Горемикіна // Демографія та соціальна економіка. 2009. №1(11). С. 161-168.

References:

1. *Muzychenko O.V.* Strategies of socially responsible investment: evolutionary aspect // Investments: practice and experience. № 18/2015. Pp. 22-27.
2. Eurosif (2014), “European SRI Study”, available at: <http://www.eurosif.org/our!work/research/sri/european!sri!study!2014> (accessed 5 September 2015).
3. *Schlichter A.A.* Corporate Social Responsibility of Modern Business and Mechanisms of its Implementation (on the example of the USA) / A.A. Schlichter // Work Abroad. 2009. №1. Pp. 99-119.
4. Management of a Company's Social Programs [Text]: [practice. leadership / strategist. com. “Social. Progr. Rus. Business”; Konovalova LN and others]. M.: Assoc.of Managers, 2003. 148 p.
5. *Orlova N.S.* Mechanisms of Corporations' Development in an Information Society: Monograph / N.S/ Orlova. Donetsk: LLC “Digital Printing House”, 2011. 370 p.
6. *Shikhverdiev A.* Qualitative Index of Social Investments as an Indicator of Effectiveness of Corporate Social Responsibility [Electronic resource] / A. Shikhverdiev, A. Seryakov // Csrjournal. Corporate Social Responsibility. Electron. Text Data. Kiev, 2009. URL: <http://www.csrjournal.com/lib/analyticarticle/2033-kachestvennyjj-indeks-socialnykh-investicijj-kak.html>.

7. Fundamental Principles on the Status of Non-Governmental Organizations in Europe (Adopted by the Council of Europe Multilateral Meeting) Strasbourg, 5 July, 2002. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_209&p=1282279540530744.

8. Goremykina Y.V. Non-governmental organizations' Development Problems in the field of Social Services / Yu.V. Goremykina // Demography and Social Economy. 2009. №1 (11). Pp. 161-168.

***Abstract.** The article deals with a need for further improvement of economic and organizational mechanisms in order to attract and implement the investment costs into national economies' development, including domestic social infrastructure. Different directions of socially responsible investments' activity are investigated. Investment strategies that are in line with a modern stage of socially responsible investment evolution are given.*

It is emphasized that formation of expenditure' socially oriented areas should be carried out within relevant institutions, such as one of the administrative institutions: a socially responsible investment fund.

It is noted that evaluation of social programs is carried out by various methods and models, among which there are the model of The London Benchmarking Group and the qualitative index of social investments, that are being considered in more detail. Organizational and economic mechanism of state and corporation interaction within information society is given in an article; components of such interaction in a field of responsible investing are being emphasized.

The paper presents US experience in state regulation of socially responsible business; an author emphasizes an importance of adopting economically developed countries' experience in the study area for implementation in domestic practice. Presence of responsible investments' foreign funds in a domestic stock market as a factor in attracting funding to a particular national economy is accentuated; and simultaneously is being considered as the first stage of its own similar institutions' introduction.

***Key words:** responsible investment, national market, socially responsible investments, socially responsible investment strategies, fund of socially responsible investments, qualitative index of social investments, organizational and economic mechanism of interaction.*

Стаття надіслана: 16.03.2021 р.

© Мединська Т.І.